

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2012. gada 8. martā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Gunārs Kūtris, tiesneši Kaspars Balodis un Sanita Osipova,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Santas Ančas, Jevgēnijas Dimperes, Inas Inkēnas un Raimonda Paula (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēji) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 24/2012),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu:

- 1) Izvērtēt Kredītiestāžu likuma 179. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. pantam;
- 2) Izvērtēt Kredītiestāžu likuma 179. panta otrās daļas un Civilprocesa likuma 381. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 92. pantam;
- 3) Izvērtēt Kredītiestāžu likuma 192. panta 1. punkta atbilstību Satversmes 1. pantam un 91. panta pirmajam teikumam;
- 4) Atzīt apstrīdētās normas par spēku zaudējušām no to pieņemšanas brīža.

Kredītiestāžu likuma 179. panta pirmā daļa noteic, ka lēmumu par sanācijas piemērošanu pieņem administrators. Lēmums par sanācijas piemērošanu un sanācijas plāns stājas spēkā pēc tā apstiprināšanas Finanšu un kapitāla tirgus komisijā un kreditoru sapulcē. Kredītiestādes sanāciju vada administrators saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas un kreditoru sapulces pieņemtu un apstiprinātu sanācijas plānu.

Kredītiestāžu likuma 179. panta otrā daļa noteic, ka lēmumu par sanācijas piemērošanu pēc administratora, kreditoru sapulces vai Finanšu un kapitāla tirgus komisijas pieteikuma var atcelt tiesa, ja šāda lēmuma pieņemšana panākta, lietojot viltu vai spaidus, vai notikusi maldības ietekmē.

Civilprocesa likuma 381. panta pirmā daļa noteic, ka par sanācijas atcelšanu tiesa lemj pēc administratora pieteikuma.

Savukārt Kredītiestāžu likuma 192. panta 1. punkts noteic, ka pēc maksātnespējas procesa vai likvidācijas izdevumu segšanas atlikušie naudas līdzekļi tiek sadalīti kreditoru prasījumu pamatsummu (bez procentiem) apmierināšanai, prioritāri veicot izmaksas noguldītājiem, kuriem saskaņā ar likumu pienākas garantētā atlīdzība. Izmaksas tiek noteiktas likumā paredzētās garantētās atlīdzības apmērā. Ja noguldītājam kredītiestādē ir atvērti vairāki konti, tiek uzskatīts, ka noguldītājam ir viens noguldījums visu noguldījumu summas apmērā. Ja noguldītājs ir saņēmis garantēto atlīdzību, viņš zaudē prasījuma tiesības attiecībā uz saņemto summu un noguldījumu garantiju fonda prasījumi pret kredītiestādi tiek pielīdzināti šīs grupas prasījumiem.

2. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, Satversmes tiesa izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Papildus tam Satversmes tiesas likuma 20. panta sestā daļa noteic, ka, izskatot konstitucionālo sūdzību, Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu gadījumos, kad sūdzībā ietvertais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

3. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Tādējādi pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

4. Pieteikums ir iesniegts kā konstitucionālā sūdzība. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normai. No pieteikuma un tam pievienotajiem

materiāliem secināms, ka Pieteikuma iesniedzēji ir par maksātnespējīgu atzītas kredītiestādes kreditori, kuriem ir tiesības piedalīties un balsot kreditoru sapulcē.

Vienlaikus secināms, ka Civilprocesa likuma 381. panta pirmajā daļā ir regulēta sanācības atcelšanas kārtība tiesas ceļā. Pieteikuma iesniedzēju norādītajam, ka starp Kredītiestāžu likuma 179. panta otro daļu un Civilprocesa likuma 381. panta pirmo daļu pastāv cieša saikne, nav nozīmes, jo Civilprocesa likuma 381. panta pirmās daļas redakcija konkrētajā gadījumā nekādi nav attiecināma uz Pieteikuma iesniedzēju pamattiesību īstenošanu.

Līdz ar to secināms, ka Pieteikuma iesniedzēji ir tiesīgi iesniegt pieteikumu par Kredītiestāžu likuma 179. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 105. pantam, Kredītiestāžu likuma 179. panta otrās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam un Kredītiestāžu likuma 192. panta 1. punkta atbilstību Satversmes 1. pantam un 91. panta pirmajam teikumam, bet viņiem nav tiesību iesniegt pieteikumu par Civilprocesa likuma 381. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

5. Pieteikumam, kas iesniegts kā konstitucionālā sūdzība, ir jāatbilst arī citām Satversmes tiesas likuma 18. panta un 19.² panta prasībām. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa un sestās daļas 1. punkts noteic, ka konstitucionālajā sūdzībā personai ir jāpamato, kā attiecīgā apstrīdētā tiesību norma aizskar viņas pamattiesības.

5.1. Attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju prasījumu izvērtēt Kredītiestāžu likuma 179. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 105. pantam, kā arī Kredītiestāžu likuma 179. panta otrās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam secināms, ka pieteikumā ir sniegts pietiekams lietas faktisko apstākļu izklāsts, kā arī juridiskais pamatojums. Pieteikums šajā daļā atbilst arī pārējām prasībām, kas noteiktas Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā.

5.2. Attiecībā uz prasījumu izvērtēt Kredītiestāžu likuma 192. panta 1. punkta atbilstību Satversmes 1. pantam un 91. panta pirmajam teikumam secināms, ka Pieteikuma iesniedzēji iebilst pret šajā apstrīdētajā normā ietvertu regulējumu tiktāl, ciktāl tas paredz, ka kredītiestādes maksātnespējas gadījumā tās kreditori, ja viņi ir saņēmuši atlīdzību no Noguldījumu garantiju fonda (turpmāk – garantētā atlīdzība), zaudē savas prasījuma tiesības pret kredītiestādi saņemtās garantētās atlīdzības apmērā, bet Noguldījumu garantiju fonds, ko pārvalda Finanšu un kapitāla tirgus komisija (turpmāk – FKTK), iestājas minēto personu prasījumu tiesībās pret kredītiestādi šo izmaksāto garantēto atlīdzību summas apmērā. Tādējādi tie kredītiestādes kreditori, kuru saņemtā garantētā atlīdzība ir mazāka par viņu noguldījumu kopējo summu šajā kredītiestādē, tiek nostādīti nevienlīdzīgā situācijā ar Noguldījumu garantiju fondu, jo

viņu prasījumi pret kredītiestādi par viņu noguldījumu atlikušās daļas samaksu var tikt apmierināti vienīgi pēc tam, kad Noguldījumu garantiju fonds no maksātnespējīgās kredītiestādes ir atguvis līdzekļus visu izmaksāto garantēto atlīdzību apmērā.

5.2.1. Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka šādai atšķirīgai attieksmei nav objektīva un saprātīga pamata. Pamatojot šīs apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, tiek apgalvots, ka pēc garantēto atlīdzību izmaksas Noguldījumu garantiju fonds iegūstot finansiāli būtiski izdevīgākas tiesības, proti, prioritāti sava prasījuma apmierināšanā attiecībā pret citiem maksātnespējīgās kredītiestādes kreditoriem.

Vienlaikus pieteikumā nav vērtēts tas, ka Noguldījumu garantiju fonds darbojas sabiedrības interesēs, nodrošinot garantēto atlīdzību izmaksu visiem attiecīgās maksātnespējīgās kredītiestādes noguldītājiem. Kā Latvijas Republikas izveidotam fondam, ko administrē FKTK, tam nav savu interešu un tas vienīgi nodrošina Eiropas Savienības un Latvijas Republikas tiesību aktos paredzētās noguldījumu garantiju sistēmas darbību. Noguldījumu garantiju fonds nav privāto tiesību juridiskā persona, kas juridiski pielīdzināma fiziskajai personai, un tā darbības mērķis ir sociālās solidaritātes nodrošināšana. Kolēģija vērš Pieteikuma iesniedzēju uzmanību uz viņu pašu norādīto Satversmes tiesas atzinumu, ka Satversmes 91. pantā ietvertais tiesiskās vienlīdzības princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas atšķirīgos apstākļos (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 11. novembra sprieduma lietā Nr. 2005-08-01 5. punktu*). Turklāt garantēto atlīdzību apmērā Pieteikuma iesniedzēji atrodas pilnīgi vienādos apstākļos ar citiem kreditoriem, jo visiem šiem kreditoriem ir tiesības uz minētās atlīdzības saņemšanu.

Tādējādi Pieteikuma iesniedzēji nav snieguši pamatojumu tam, kāpēc Noguldījumu garantiju fonds atrastos vienādos apstākļos ar ikvienu kredītiestādes kreditoru.

5.2.2. Savukārt, pamatojot šīs apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 1. pantam, Pieteikuma iesniedzēji apgalvo, ka konkrētajā apstrīdētajā normā ietvertais tiesiskais regulējums nepamatoti par prioritārām atzīst tikai vienas puses – Noguldījumu garantiju fonda – intereses uz izmaksāto garantēto atlīdzību atgūšanu, kamēr pārējo kreditoru prasījumu apmierināšanas iespēja būtiski samazinās. Tādējādi tiekot pārkāpts arī Satversmes 1. pantā ietvertais taisnīguma princips.

Tomēr taisnīguma princips neaizliedz samazināt kādas personu grupas tiesības, lai aizsargātu visas sabiedrības intereses. Principā taisnīguma panākšana nozīmē tieši dažādu interešu izvērtēšanu un izšķiršanos par samērojamu, bet lielāku vienas personu grupas interešu aizsardzību salīdzinājumā ar citām personu grupām. Līdz ar to secināms, ka nav pamatots arī Pieteikuma iesniedzēju apgalvojums par Satversmes 1. panta pārkāpumu.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par Kredītiestāžu likuma 179. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam un Kredītiestāžu likuma 179. panta otrās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam” pēc Santas Ančas, Jevgēnijas Dimperes, Inas Inkēnas un Raimonda Paula konstitucionālās sūdzības (pieteikums Nr. 24/2012).

2. Atteikties ierosināt lietu par Kredītiestāžu likuma 192. panta 1. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 91. panta pirmajam teikumam un Civilprocesa likuma 381. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

3. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – līdz 2012. gada 8. maijam iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 1. kolēģijas priekšsēdētājs

G. Kūtris